

Riksbankskommittén

Fi 2016:15

Mats Dillén, ordförande:

08-405 99 42

Ragnar Olofsson, sekreterare:

08-405 12 97

Enig Riksbankskommitté föreslår att de stora bankerna ska säkerställa rimlig tillgång till kontanttjänster

Riksbankskommittén överlämnar i dag sitt betänkande *Tryggad tillgång till kontanter* (SOU 2018:42) till finansmarknadsminister Per Bolund. En enig kommitté, med representanter från alla riksdagspartier, föreslår i betänkandet att vissa större banker ska vara skyldiga att tillhandahålla kontantuttag och dagskassehantering i en sådan utsträckning att det finns en rimlig tillgång till dessa tjänster i hela Sverige.

Kontantanvändningen minskar snabbt i Sverige. Tillgången till kontanttjänster i form av möjligheten till insättning på och uttag från bankkonton har försämrats de senaste fem åren, bland annat till följd av att antalet bankkontor med kontantservice har mer än halverats sedan 2011. Denna utveckling har främst drivits av de stora bankerna. Samtidigt anser kommittén att de stora bankerna har ett särskilt ansvar för tillgången till kontanttjänster. De är helt centrala som förmedlare av betalningar och krediter. Det är därför inte rimligt att de helt kan frånsäga sig ansvaret att hantera kontanter, särskilt mot bakgrund av att det är ett lagligt betalningsmedel.

Utvecklingen av tillgången till kontanter i samhället bör ske under kontrollerade former så att allmänhetens och samhällets behov av kontanter tillgodoses. Kontanter kan därför inte tillåtas försvinna innan Sverige i god demokratisk ordning och med ett tillräckligt beslutsunderlag kan ta ställning till vilka statliga betalningsmedel som bör finnas i framtiden.

Kraven på rimlig tillgång innebär att runt 99 av 100 svenskar ska ha högst 25 kilometer till närmaste plats för såväl kontantuttag som dagskassehantering. Ambitionsnivån höjs något jämfört med tillgången till dessa tjänster i dagsläget. Endast banker som erbjuder betalkonton och har en inlåning över 70 miljarder kronor från svensk allmänhet omfattas av kraven. Dessa har nationell täckning och är systemviktiga för kontantkedjan. I dagsläget skulle kraven omfatta fem svenska bankaktiebolag och en filial till ett utländskt kreditinstitut. Kraven föreslås följas upp av Post- och telestyrelsen och Finansinspektionen.

– Med kommitténs förslag kommer de stora bankerna att tvingas att ta sitt ansvar gentemot sina kunder och samhället när det gäller tillgången till kontanter. Samtidigt ges de stora frihetsgrader hur de vill göra detta då kraven inte specificerar på vilket sätt tjänsterna ska erbjudas, säger Riksbankskommitténs ordförande Mats Dillén.

Utformningen av de föreslagna kraven stimulerar samarbete, eftersom bankerna inte kan drabbas av sanktioner så länge som det totalt sett finns en rimlig tillgång på kontantuttag och dagskassehantering i hela Sverige. Uppnås inte kraven drabbas bankerna av ekonomiskt kännbara sanktioner. Ju mindre en enskild bank bidrar till tillgången till kontanttjänster desto högre sanktioner och ju större banken är, desto högre sanktioner.

Befintliga statliga insatser för att främja tillgången till grundläggande betaltjänster, med bl.a. bevakning och stöd till betaltjänstombud i glesbygd, kompletterar lagkraven men kommittén bedömer att insatserna behöver intensifieras. Kommittén bedömer vidare att Riksbanken i lag bör ges ett övergripande ansvar för kontanthantering i samhället. Hur detta ansvar ska se ut i detalj återkommer kommittén till i sitt slutbetänkande.

Kommitténs förslag bedöms främst gynna människor, föreningar och företag i glesbygd. Vidare gynnas vissa äldre, nyanlända och personer med funktionsvariationer då många i dessa grupper har problem med digitala betalningar. Genom de föreslagna kraven bedöms också risken minska för att kontantinfrastrukturen bryter samman i delar av landet.

Kostnaderna bedöms bli begränsade för bankerna. Kommitténs förslag innebär också att staten stärker sin roll för att förbättra tillgången till kontanttjänster i hela landet.